

ONZE HULP IS DE NAAM

Psalm 20

1.

Psalm 20. We gaan er straks naar luisteren. Meestal veronderstelt men dat deze psalm het gebed is voor een koning die op het punt staat oorlog te gaan voeren. 'Moge de Levende voor jou, koning, een houvast zijn'. Ofwel: God, zorg ervoor dat onze koning wint. Het is zeer waarschijnlijk, dat deze psalm ooit zo is ontstaan. Maar ik geloof dat in de loop der tijden de betekenis is iets verschoven en verruimd. Er wordt in de psalm geen vijand genoemd, geen slagveld, er is geen leger. Is dit nog wel een lied over de koning en zijn oorlog? Volgens mij gaat het wel over een strijd. Maar over een gevecht dat alle mensen wacht, dat hoort bij elk leven, de strijd om een goed leven te leiden, de strijd om te worden wie je moet zijn. Ik denk dat de psalm daarover gaat. En hoe we dat gevecht aan moeten gaan, lees ik in dat voor mij ontroerende achtste vers: 'de een heeft wagens, / de ander paarden, / maar wij, / wij hebben de naam van de Levende, onze God'. Met andere woorden: onze hulp is de naam van de Levende. Zal iemand mij komen helpen? Ja, mijn God komt mij helpen. 'Geef antwoord', staat in Psalm 20 zowel aan het begin als aan het einde en dat duidt er meestal op dat dit het thema van het gebed is. Het is een bede om antwoord. Jij die gezegd hebt Ik-zal-er-zijn, wees dan ook aanwezig. Maak je naam waar.

2.

Geen wagens, geen paarden. Wij hebben de naam van de Levende, onze God. Er staat uitdrukkelijk 'wij'. We doen het samen, we hebben elkaar nodig. We zoeken en we roepen samen. Zonder wapens, zonder harnas, geen schild om achter te schuilen, maar gewoon 'hier ben ik'. Kwetsbaar, zoals een mens maar kwetsbaar kan zijn. Alsof de psalm me toezingt: bewapen je niet aan de buitenkant, maar probeer je sterk te maken van binnen. Zo vind je je weg door het leven. Jouw hulp is de naam van de Levende.

In de Schrift klinkt die naam voor het eerst in het boek Exodus. Met die naam trekken mensen weg uit de slavernij op weg naar bevrijding. 'Ik heb de ellende van mijn mensen in Egypte gezien, de jammerklachten over hun onderdrukkers gehoord; ik ken hun lijden', zegt de Levende tot Mozes (Exodus 3:7). De Levende maakt zich bekend als de God van Abraham, de God van Isaäk en de God van Jakob. Je weet wel, die God die je laat wegtrekken uit je land, die soms op wonderlijke wijze de regie voert in het leven van mensen en die zijn mensen de weg wijst door het leven, ook al is dat leven soms een woestijn. Die God. Hoe is je naam, vraagt Mozes. 'Ik ben die is', zegt God, 'Ik zal er zijn'. 'Ik zal', vertaalt Huub Oosterhuis nogal strijdvaardig. En die strijdvaardigheid, daar zit wel wat in, want het is ook een gevecht. De strijd tegen de macht van farao staat model voor de strijd tegen alle machten die tot op de dag van vandaag onrecht doen alsof het de gewoonste zaak van de wereld is. En tegen alle machten die in mijzelf tekeer gaan. Ik zal, zegt God. Hij bedoelt: Ik zal ze.

Het klinkt even alsof er met die naam in je mond en je hart niets mis kan gaan. Alsof er al vrede is, alsof er al recht wordt gedaan. We weten maar al te goed dat het zo niet is. Het is bidden en zingen op hoop van zegen. Krijgen we wel antwoord en waar dan en hoe dan? Het verhaal zegt dat de Levende hoort en ziet en ook weet. En dan gaat het verhaal zo verder: niet de Levende grijpt in, maar God roept mensen op te staan. Zo wordt Mozes geroepen, zo worden de profeten geroepen, de Schrift bedoelt: zo worden wij mensen geroepen. En we krijgen te horen: ik, de Levende, ben bij je. De Levende gaat niet zelf. De mens is verantwoordelijk voor de aarde en voor de mensen naast hem. Mensen moeten het doen. Maar de Levende is daar bij. Die naam Ik-ben-er, Ik-zal-ze is dan niet alleen de belofte

van aanwezigheid, het is ook een wegwijzer. Het is aan ons om er ook te zijn. Te zien, te horen, weet willen hebben van wat er gebeurt. Voor elkaar zo goed als God te zijn.

Om recht te doen, vrede te maken, om te aarde bewoonbaar te maken of te houden, ook of misschien wel juist in onze directe omgeving. Zonder wapens, zonder paarden, geen grote mond, geen krachttermen, zelfs geen getwitter. Maar met de naam van de Levende. Kwetsbaar dus. Bij het zoeken van je levensweg, naar wat je in dit leven te doen staat, gaat het er blijkbaar niet om de sterkste te zijn, gelijk te hebben, het gaat niet om de macht. Het gaat om bevrijding.

Leven met die naam. Met die onnoembare, ongrijpbare naam. Dat lijkt toch ook wel op staan met lege handen. Zo voelt dat vaak wel en zo denkt de zanger van Psalm 20 er ook over, want tot twee maal toe, roept, zingt, schreeuwt hij: geef antwoord.

En wat zal dat antwoord zijn? Misschien wel anders dan we graag zouden willen. Het antwoord is heel vaak niet genezing of gezondheid, een baan. Ik zou bijna zeggen: we moeten van God geen wonderen verwachten. In elk geval misschien niet die wonderen. Maar wellicht wel het wonder dat we onze weg door dit leven vinden, dat we het appèl voelen dat op ons wordt gedaan en dat we weten dat dit de weg is die we zullen gaan. En dat is niet zo eenvoudig. In het Boek van de Psalmen staan heel wat klaagpsalmen, waarin de mens roept, schreeuwt om antwoord. Laat je aangezicht zien, hoe is je naam, waar ben je te vinden, waar ben je die gezegd heeft Ik-zal-er-zijn? Sta ik er dan toch alleen voor? Het is heel vaak niet alleen in de Psalmen, maar ook in onze werkelijkheid balanceren tussen hoop en twijfel. Maar bijna alle klaagpsalmen eindigen met een gebed van dank of van vertrouwen. Op de een of andere manier geeft het uiten van zo'n klacht een zekere rust, alsof er al een glimp van een antwoord gegeven is. 'Nu weet ik: de Levende bevrijdt', zingt de dichter van Psalm 20, 'Ik blijf overeind'. Niet met alle geweld, maar in al mijn kwetsbaarheid.

Wij gaan op weg naar Kerstmis. Als er iemand is die kwetsbaar genoemd kan worden dan is het wel een kind. Dat nog niet op eigen benen staat, dat alles nog moet leren, dat vraagt om zorg en liefde. Zo'n kind dragen we in ons. Het is onze kwetsbaarheid, onze moed om zo nu en dan afhankelijk te zijn. De psalm zegt me zoiets als: als je zwak durft te zijn, dan ben je op je sterkst. Probeer je daar maar op te richten. Dat roept in je wakker het verlangen naar licht, naar bevrijding. Dat visioen van licht, van een nieuwe wereld. Ik verbaas me vaak over de hardnekkigheid waarmee de Schrift dat visioen overeind houdt. Als ik om me heen kijk, lijkt er nogal eens niet veel reden om te zingen van licht en vrijheid. Maar de Schrift doet het al eeuwen. En het wijst me de weg, het moedigt me aan om toch gewoon te gaan. En om me heen te kijken, naar anderen, bij nader inzien, velen die die weg ook gaan. We staan allemaal een beetje met lege handen, met niet veel meer dan de naam van de Levende misschien, maar we staan wel en we komen samen en we zingen het uit en met dat visioen in ons hart en het lied in onze mond gaan we de week en onze wereld in en proberen te doen wat moet gedaan. Onze hulp is de naam van de Levende. Die hemel en aarde gemaakt heeft en die tot op vandaag hoort en ziet en weet. Zodat wij in staat zijn om te zorgen voor elkaar en voor deze aarde.

Gerard Swüste

gelezen: Psalm 20